

ART PREHISTÒRIC

- **origens de l'art:** ses primeres creacions artistiques que es conserven pertanyen a un moment avançat del paleolític superior. L'home de la prehistòria mostra una sensibilitat no per l'art en si mateix sino per la seva utilitat.
- **Art mobiliari:** les primeres troballes de l'art mobiliari són estatuets de vorí, però segurament abans d'aquesta data (40.000 a.c) l'home va treballar amb fusta i fang. A tota europa apareixen en aquesta epoca estatuets femenines anomenades venus com son les de Willendorf, Laspugne, i lansell, estan caracteritzades per l'engrandiment dels pits, del ventre i ses nalgues. Representen un culte a la fecunditat, que en la religiositat prehistòrica s'asimilava a la fertilitat de la terra: la dona poseeix el poder misteriós de la renovació de la vida. Mes endavant a més d'escultures de volum apareixen baix relleus que son incisions lineals a la roca. També troben relleus d'animals, escenes de caça, etc..
- **Art rupestre:** es tracta d'una pintura sobre roca pròpia del paleolític superior. L'any 1876, uns nins troben pintures de les coves de Altamira. Es tracta d'escenes de caça i animals amb fletxes clavades. Aquesta temàtica correspon a una concepció màgica, per el fet de que pintar als animals suposa l'apropiació de s'ànima de s'animal.

Interés artístic:

- sa tècnica emprada: aprofiten entrants i sortints de sa roca per donar sensació de volum: sensibilitat pel moviment, i aconsegueixen els colors amb sucus vegetals, greixos d'animals, fusta cremada, fang...
- tenim dues zones geogràfiques o escoles d'art rupestre. {escola franco-cantàbrica, i escola llewantina.

- **escola franco-cantàbrica:**

- característiques:
 - ses pintures estan fetes en coves impermeables que estan protegides de l'humitat i de la claror.
 - Policromia: negre, vermell, groc, ocre.
 - Mai apareix la figura humana
 - Son pintures amb un gran naturalisme i amb detalls.

- **escola llewantina**

- característiques:
 - monocromia
 - apareix la figura humana en escenes de caça. (figures antropomorfes)
 - està sotmesa a un procés d'estilització i esquematització.
 - Pintura amb pocs detalls.
 - Mes tardanes en el temps apareix una pintura amb mes moviment. (tassili)

A partir de tassili el procés d'esquematització tendrà una tendència a l'abstracció.

- **ceràmica:**

el neolític és la primera gran revolució de s'home, apareix l'agricultura, l'urbanització, domesticació d'animals i aparició de la ceràmica.

Per tot europa apareixen 4 tipus de ceràmica, en el que és una mostra de que hi ha migracions de pobles.

Tipus:

- bandes
- llisa
- cordes
- vas campaniforme (península ibèrica)

- **arquitectura:**

va nèixer en el neolític perquè l'home es va fer sedentari. L'home del neolític és el primer que entén l'arquitectura com un aixecament de murs laterals i sistemes de cuberta. En el neolític neixen els primers pobles a Turquia, Iran i Iraq.

- **arquitectura megalítica:** l'home de la prehistòria mostra una religiositat molt desenvolupada. El capital més important és el culte als morts. A tot Europa trobem restes d'humanització i incineració. Les construccions megalítiques són construccions fetes amb grans pedres i devestades d'una manera tosca.

La majoria dels megalits són construccions funeràries (tombes), que presenten una forma més o menys geomètriques. Aquestes construccions impliquen unes vivències religioses avançades, un treball coordinat i una activitat que regulés l'activitat col·lectiva

- **els megalits poden ser de les següents formes:**

- **menhir:** pedra vertical. Pot aparèixer ordenat {aliniament, o cromlec (en cercle)}
- **dolmen:** pedres verticals que sostenen una o més pedres horitzontals, sol ser una sepultura col·lectiva que pot tenir un corredor i una cambra coberta.
- **Cromlech:** és un cercle de pedres associat al culte del sol, o que delimitava el monticle que cobria el dolmen.
- **Aliniacions:** són llargues files paral·leles de menhirs que estan davant la tomba, i disminueixen de tamany a mesura que s'allunyaven del enterrament.
- **Illes Balears:** apareixen unes construccions megalítiques que estan datades a l'edat del bronze.
- **talaiots:** que tenen funció defensiva
- **taula:** pedra vertical que sosten una horitzontal (T)
- **naveta:** construcció funerària.

EGIPTE

- **Introducció històrica:**

Egipte va ser la primera gran civilització històrica de la mediterrània. L'història d'Egipte passa per 3 períodes:
– l'imperi antic, mitjà i nou.

- l'any 3000 a.c: comença l'imperi antic amb l'unificació de l'alt (sud), i el baix (nord) Egipte per els Menes. I va establir la capital a Menfis.
- L'any 2200 a.c: hi ha un caos polític, els nobles s'apoderen de les terres del faraó.
- L'any 2000 a.c: el príncep de Tebes, torna a unificar el territori i comença l'imperi mitjà.
- L'any 1700 a.c: els hicsos que són un poble de pastors, conquisten el vall del Nil.
- L'any 1550 a.c: comença l'imperi nou amb la dinastia XIX. Les grans construccions faraòniques són d'aquest període. Comença l'expansió imperialista del faraó de la dinastia XIX i XX.
- L'any 1200 a.c: el poder del faraó queda debilitat per l'invasió dels pobles.
- L'any 525 a.c: persia amb el rei Cambises, conquesta Egipte, i més tard Alexandre Magne entra a

Egipte i amb els seus generals forma la darrera dinastia: la dinastia dels ptomeos.

- L'any 30 a.c: a la batalla de Actium, Octavi August venç a les tropes de Cleopatra i és el fi d'Egipte com a regne independent (queda a mans de Roma)

- **característiques de l'art**

L'art a Egipte té una funció religiosa per la seva creença a la vida d'ultratumba.

Els monuments d'Egipte són tombes i temples. La majoria de coses han desaparegut perquè eren de fang i es varen perdre.

L'art egipci és colossal, enorme, desproporcionat. A Egipte no és valorada la originalitat del artista sinó la perfecció dels acabats.

Els models sempre són idèntics, els artistes són anònims i els arquitectes tenien millor consideració social que els escultors i els pintors dels quals estan a la base de la piràmide social perquè feien feina amb les mans.

- **arquitectura:**

- els edificis són adintelats o aquitrabats, ja que els egipcis desconeixen l'ús de l'arc i la volta
- utilitzaven principalment la columna, de fust llis, amb capitells diversos tipus: lotiforme, papiriforme, palmiforme.
- En totes les construccions es manifesta el gust per la penombra, que respon a la necessitat de resguardar-se del calor i l'importància de laombra per crear un ambient de misteri.

- **el temple:**

- el recinte és amurallat que inclou els pilons. Per davant d'ells es col·locaven ovelles o estatuës de reis, i en les parets, relleus que representaven al faraó derrotat pels seus enemics, humans o animals, d'Egipte.
- Un gran pati que estava rodejat de portics.
- Una sala hipostila contruïda per un bosc de columnes de formes vegetals, cobertes per un sostre pla.
- Sancta sanctorum, era una petita habitació tancada en la que regnava l'obscuritat, on es guardava l'estatua del déu. Ningú té accés a aquesta sala, només el sacerdot.

El sacerdot despertava al déu, el vestia i li oferia diferents menjars. El preparava per el cult diari, que era secret i consistia en oracions i rituals que els nats feien en el seu honor. Per la nit, l'estatua tornava a tancar-se en el seu cubicle, ignorant de les cuites dels seus fidels.

Conceptes:

- **pilons:** simbolitzaven les cordilleres que flanqueja el vall del Nil, a més de l'aparició del déu solar, Amon-Ra entre dues muntanyes, i funcionava com barreres que no podien sobrepassar més que els sacerdots.
- **Sala hipostila:** era un espai de pas, anterior a la zona més sagrada del temple, en el que es pronunciaven oracions i es realitzaven cerimònies. Rebia molt poca llum, només per unes petites reixes entre el sostre i les parets. També havia importants relleus que il·lustraven les processions dels déus o festivals, en el que el faraó era la part important.
- **Santuàries solars:** varen ser molt importants durant la dinastia IV i V. Dels sis santuàries solars el més important contruït per la V dinastia en honor a Ra, es del faraó Niuserre, en Abu Gurob.

Aquests temples eren recintes pel sacrifici: a un costat del pati s'enfilaven piles de pedra a on es posaria la sang dels animals per l'ofrena, que correria per un surcs tallats en el terra.

- **arquitectura funeraria**
- **mastaba**: es una estructura rectangular, amb parets exteriors, d'uns sis metres d'altura, inclinades a l'interior, comporta per una serie d'habitacions que es reparteixen entre el nivell subterrani en el que es deposita el sarcòfag amb el cos momificat, i el superior en el que està l'estatua del Ka.(anima del mort que sobreviu)
- **piràmide**: en el complex funerari de Zoser en Saqqara, es troba la piràmide del Zoser, que es una evolució de la mastaba. Imhotep, l'arquitecte, va superposar una piràmide de 6 escalons.
- Piràmide clàssica de la quarta dinastia i són el conjunt de buitzem. I cada una d'elles s'anomena: la de Keops, Kefres i Micerinos.

Les piràmides consten d'una cambra pel mort i l'altre amb passadissos sense sortida per evitar els robatoris

Normalment davant de les piràmides hi havia temples. durant l'imperi nou els enterraments dels nobles i dels faraons es feien en tombes subterrànies.

Al subterrani, en la roca, s'excavaven unes tombes anomenades hipogeus.

Aquestes tombes tenien escàs interès arquitectònic. Però si són interessants les pintures que decoren els corredors per on s'entra i on hi ha escriptures jeroglífiques.

- **Arts plàstiques**
 - característiques generals de les arts plàstiques (pintura i escultura)
 - **l'escultura** a Egipte té una funció religiosa, perquè és un suport al Ka, per guardar el Ka del difunt.
- actitud estàtica i hieratisme (són estatuës rígides, fredes, sense moviments sentimentals)
- frontalitat (la pintura i l'escultura només tenen un punt de vista, no té perfil)
- arcaisme (encara que la figura estigui de perfil, els ulls ens miren a la clivació frontal)
- les escultures són un tot compacte, alguna extremitat com els peus, està adelantat.
- Rigidesa de la nuca.
- Els cabells i les barbes estan reduïts a línies.

- **evolució de l'art egipci**

en el imperi antic, es fan principalment estatuës destinades a ser receptacles del Ka, i existeix una certa voluntat per captar els rasgs dels difunts, que es devia poder reconèixer en el seu retrat.

Durant l'imperi mitjà, a finals de la XII dinastia, es reproduïen rasgs que fan veure el desànim de la fisionomia. En el manto, la basa i en l'esquena, s'acumulen els jeroglífics. Són estatuës votives.

I finalment a l'imperi nou, les arts són de gust refinat i sensual.

- **relleus i pintures**

la profunditat no existeix, només una superposició de contorns iguals. Com a conseqüència de la bidimensionalitat, les formes es representen per els seus contorns. Per lo general, el cos es representa de front, i el cap i les cames de perfil, però els ulls es veuen de front. Les figures adelanten una cama o el braç més allunyat del espectador, i mostren gairebé sempre la part dreta del cos.

- **Escritura jeroglífica**

La presencia dels jeroglífics en els relleus, les pintures i en les estatuës es per reproduir oracions o per descriure escenes.

- **Motius iconogràfics**

En quant a la iconografia més habitual, el tema que primer fa es el banquet funeri. En aquestes imatges escenifiquen una vida tranquil·la i prospera del propietari de la tomba.

A més, en els relleus podem veure els artistes preparant les escultures, mobles i joies de les que disfrutà el difunt.

El segon dels temes més representatius es el relacionat amb les practiques funeràries i els viatges a ultratumba. En el imperi mitjà, els relleus són menys abundants i apareixen més les pintures.

Els materials per les pintures son: carbó, ocres i derivats del cobre pels blaus i verds. S'evitava les ombres.

MESOPOTAMIA

Es una civilització molt avançada, es la síntesi de dues cultures per una banda els sumers i l'altra els acads.

- Els sumers és un poble agrícola, pacífic, religiós.
- Els acads és un poble guerrer

Mesopotamia no té pedra ni tampoc arbres. Utilitza el Maó.

El seu sistema de cobertes es l'ús de l'arc i la bóveda.

Mesopotamia serà dominada per varis pobles: assiri (poble guerrer que introduirà a l'art el relleu històric i la figura del monarca com autoritat màxima).

- **Arquitectura**

- **tècniques constructives**

el material en les seves edificacions es el Maó. En el vall de Tigris i Eufates no havia pedra ni fusta, per això es feia servir argila.

Els grans edificis es disposaven cada 8 o 9 files de maons i entremats de canyes.

No s'ha conservat ni una sola bóveda, per si algun arc. Empleaven bastant la bóveda.

L'arquitectura mesopotàmica creava espais de penombra, i utilitzaven colors vius.

- **Temples primitius**

Els temples sumers consistia en una sola estança en la que estava la taula o l'altar dels sacrificis, i després l'imatge de la divinitat.

En aquesta sala, rectangular, s'obrien a vegades algunes capelles laterals.

Al mateix temps que la monarquia guanyava poder, es va imposar un tipus de temple dividit en dues sales, una en la que es va tancar al deu, la cella, i una sala interior, de parelles de proporcions en la que se verificava el culte popular.

- **Zigurat**

mostra una influència egípcia de la mastaba. El zigurat es una gran torre de maó, formada per terrasses esglaonades lleugerament inclinades i cada pis estava pintat d'un color diferent. (el zigurat de la ciutat de UR)

els noms dels zigurats fan referència a la funció simbòlica de l'enllaç entre el cel i la terra.

Els cantons del zigurat s'orientaven cap als punts cardinals, ja que alguns d'ells tenien base rectangular. Mai varen tenir un caràcter funerari. La seva funció era la de fer servir de lloc apropiat per que el deu acceptara els sacrificis.

- **Palaus**

els palaus de mesopotàmia eren molt grans. El pati era l'element que ordenava tot l'espai. Els palaus sempre estan construïts sobre una plataforma.

Tenen sales diferents i les murades són molt gruixades. A les portes d'entrada es decoraven amb bous alats.

- **Babilònia**

El palau de Nabucodonosor II, amb tota la seva façana principal decorada amb maons vidriats. El recinte de la ciutat estava format per dues murs paral·lels units amb terra.

Estava atravesat per el riu Eufrates. El carrer principal era la via processional.

També a Babilònia varen estar els jardins colgants, consistien en una gran estructura esglaonada que imitava a una muntanya artificial, completament coberta de vegetació.

- **escultura**

- **segells cilíndrics:** els sumeris varen idear un sistema de relleu. Són uns petits objectes que portaven al coll, amb una superfície gravada amb motius variats, animals, religiosos, de guerra....
- **L'art sumer** són petites estatuets votives. Sempre oren i tenen les mans creuades. Tenen el cap molt gros i són bastant arcaïques.(patessi de gudea protector de la ciutat)
- **L'art accadi:** esteles: pedra vertical que conta com conquisten i com sotmeten pobles. El rei sempre apareix més gran que els altres.
- **Asiris:** la finalitat és destacar la solemnitat i el poder del monarca. Emplea un canon més allargat.

El relleu asiri decora les sales del palau. Els murs de la ciutat i les escenes són de caça, assalt a pobles enemics i a vegades escenes de la vida de palau.

El més impressionant és la captació de la tensió i la rigidesa, capta el moviment hi ha cert grau de realisme.

- **babilònia:** estava pavimentada amb calç roja, i els seus laterals decorats amb cent vint lleons en relleu de ceràmica vidriada, sobre un fons blau. La gran avinguda, era una entrada monumental, formada per dues parelles de torreons.

ART PERSA

- **arquitectura**

De l'arquitectura mesopotàmica adopta la construcció sobre terrasses elevades, que no són de maons, sinó de pedres, els murs d'adob coberts per plaques de pedra amb relleus, s'utilitza la ceràmica vidriada i els toros alats per les entrades monumentals.

De l'arquitectura egípcia adopta la tipologia de la sala hipostila.

Totes aquestes característiques es poden veure al palau de Persépolis, començat per Dario i acabat per Xerxes i Artaxerxes.

- **arquitectura funerària:**

la tomba de Ciro, és una petita construcció de pedra, a dues vessants, elevada damunt 6 escalons.

- La tomba de Dario, al exterior és en forma de creu, tallada a base d'allissar. En el braç superior de la creu es representa al rei al costat del déu. En el centre de la creu es situa una porta adintelada, inscrit en un fals portic de 4 columnes adossades.

- **escultura i decoració monumental**

L'escultura persa només és monumental, i va adoptar la modalitat del autorelleu. Els relleus de la Persépolis predominen el relleu pronunciat, més alt que l'asiri, de formes rodones, posteriorment pintat.

En els relleus perses, no es troben matances dels enemics. El estil del relleu és rígid, hi ha absència de moviment.